כו: הלוקח בהמה פרק שלישי בכורות

בדקה שלשים יום. כי הך פלוגתא איכא לענין טיפול אבהה (כ"מ דף כח) [1]:

מלאתך ודמעך לא תאחר כן תעשה לשורך. דהיינו ג' ימים מיום הבאת העומר בפסח [2] שגמר זמן ביטול המחוה עד העלרת שמכיתין שמי הלחם להמיר חדש במקדש וא"ת הא' ביום חמשים הוא ולא הוי כעין בכור בניך ונאנך תתן לי לאחר שלשים [3] [כיון]: **ובי** תימא מיתה לא תלמוד לומר וכו'. לאו דוקא [4] דלא חשיב לה בפרק אלו הן הנשרפין (סנהדרין פג.) בהדי אלו שנמיתה אלא קרוב הוא [5] [לענין מיתה]:

דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב כו'. בכמה מקומות אמרינן תרומה ומחזור ומתרום ולא גזרינן [6] הכא כיון שהתרומה לחשובה לכהן מידע ידע דשייה דרבנן ואפילו נתן הרלשונה כבר לכהן קודם שיאמר לו מכם לחזור ולתרום מ"מ מדאין הכהן מחזיר לו אם הרלשונה מידע ידע דשייה דרבנן היא אבל כאן סבור הוא [7] שנתן לכהן בתורת שכר סיוען [8] ומעבכה כהן ובכמה מקומות

דעיקר לאו לכפרה אתי משהי לה [9] או דלמא כיון דעולה נמי מכפרא אעשה לא משהי לה ת"ש התולש צמר מבכור תם אע"פ שנולד בו מום שחטו אסור טעמא דתולש הא נתלש שרי וכל שכן עולה דלא משהי לה הוא הדין אפילו נתלש נמי אסור והאי דקתני תולש להודיעך כחו דעקביא דבבעל מום אפילו בתולש נמי שרי והאנן נשר תנן תנא נשר להודיעך כחן דרבנן תנא תולש להודיעך כחו דעקביא: צמר המדולדל כו': היכי דמי אינו נראה עם הגיזה אמר רבי אלעזר אמר ריש לקיש [2] כל שעיקרו הפוך כלפי ראשו רב נתן בר אושעיא אמר כל שאינו מתמעך עם הגיזה [10] וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרב נתן בר אושעיא אמר רבי אילעא קסבר ריש לקיש לפי שאי אפשר לגיזה בלא נימין המדולדלות:

הדרן עלך הלוקח בהמה

עד [11] כמה ישראל חייבין ליטפל בבכור [12] בדקה [13] שלשים יום ובגסה חמשים יום ר' יוסי אומר בדקה שלשה חדשים אמר לו הכהן בתוך [14] הזמן תנהו לי הרי זה לא יתננו לו ואם [15] בעל מום הוא ואמר לו תנהו לי שאוכלנו מותר ובשעת המקדש אם היה תמים [16] אמר לו תן ואקרבנו מותר [17] הבכור נאכל שנה בשנה בין תם בין בעל מום שנאמר [1] לפני ה' אלהיך תאכלנו שנה בשנה [18] נולד לו מום בתוך שנתו רשאי לקיימו כל שנים עשר חדש [19] [20] (לאחר י"ב חדש) אינו רשאי לקיימו אלא [21] ל' יום: **גמ'** מנה"מ אמר רב כהנא דאמר קרא [2] בכור בניך תתן לי כן תעשה לצאנך מלאתך ודמעך לא תאחר כן תעשה לשורך איפוך אנא מסתברא [1] דמקדם למקדם דמאחר לדמאחר אדרבה דסמיך ליה לדסמיך ליה אלא אמר רבא אמר קרא [1] תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך ואימא שיתין [22] [23] לא מסרך הכתוב אלא לחכמים: תניא [24] נמי הכי בכור בניך תתן לי כן תעשה לצאנך יכול אף לשורך תלמוד לומר תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך [1] לא מסרך הכתוב אלא לחכמים מכאן אמרו עד כמה ישראל חייבין להטפל בבכור בבהמה דקה שלשים יום בגסה חמשים יום רבי יוסי אומר בדקה שלשה חדשים מפני [2] שטפולה מרובה [25] תנא מפני ששיניה דקות [26]: אם אמר לו הכהן בתוך הזמן תנהו לי הרי זה לא יתן לו: מאי טעמא אמר רב ששת ‘מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות תנו רבנן [3] הכהנים והלוים והעניים המסייעים בבית הרועים ובבית הגרנות ובבית המטבחים [1] אין נותנין להם [2] תרומה ומעשר בשכרן ואם עושין כן חיללו ועליהן הכתוב אומר [3] שחתם ברית הלוי ואומר [4] ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו מאי ואומר וכי תימא מיתה לא ת"ש ואת קדשי בני ישראל לא תחללו ולא תמותו ובקשו חכמים לקונסן ולהיות מפרישין עליהן תרומה [3] [1] משלם ומפני מה לא קנסום דלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב ובכולן יש בהן טובת

ולף על פי שלא אהנה דומה כמי ששוכרו [27] ומצילו מן הטורפת וכלבר שיתנו לו ולא לכהן אחר ודומה לכהן שמסייע בבית הגרנות לדוש ולזרות כדי שיתנו לו התרומות. אבל אם היה בעל מום ואמר מן לי שאוכלנו הואיל ומזי ליה לא הוי ככהן המסייע: **כהים הרועים**. אהכהים קאי כדי ליתן להם הבכורות: **בבית הגרנות**. אהולנו קאי כהנים מפני תרומות ולוים משום מעשר לאשון ועניים משום מעשר עני: **בבית המטבחים**. אהכהים קאי משום זרוע לחיים וקיבה: **לקונסן**. את הבעלי בתים: **מן הפטור על החיוב**. דשמא יהו להם שני סלין אחד של טבל גמור ואחד [28] הופרש ממנה לכהן המסייע ואי אמרת ליה דהדרא ולפרוש מינה משום קנסא סבר בעל הבית [29] טבל גמור הוא ומפרש ממנה עלה לאידך ואיהי פטורה מדאוריתא אלא [30] קנסא הוא: טובת

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ח מהל' מעילה הל' י והדבר ספק:
נו ב מיי' פ"ג מהלכות כלאים הל' יב סמג עשין קמד טוש"ע י"ד סימן שח סעיף ב:
א ג מיי' פ"ח מהלכות כלאים הלכה יד סמג עשין קמה טוש"ע י"ד סימן שו סעיף ב:
ב ד מיי' שם הלכה ח טוש"ע שם סעיף ז:
ג ה מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעיף ח:
ד ו מיי' שם הלכה יד טוש"ע שם סעיף ב:
ה ז מיי' שם הל' יד וסי"ב מהל' תרומות הלכה יח [טור י"ד סי' שלא]:

תורה אור השלם

1. לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ תֹּאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְשָׁנָה בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אַתָּה וּבֵיתֶךָ:
דברים טו: כ
2. מְלֵאתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן לִי:
שמות כב: כח
3. וְאַתֶּם סָרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְיָ צְבָאוֹת: מלאכי ב: ח
4. וְלֹא תְשִׂאוּ עָלָיו חֵטְא בְּהָרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ:
בהעלותך יח: לב

מוסף רש"י

ליטפל בבכור. לגרמה מי לגדלו קודם שיתנו לכהן (תוספות ה"ה).

שיטה מקובצת

א) הגיזה. ס"א בשלמא רב נתן בר אושעיא לא אמר כדשב"ל אמר לך האי נמי נראה עם הגיזה הוא אלא ר"ל מאי טעמא כו'. ורש"י לא גריס כן: ב) בבכור בהמה דקה שלשים: ג) ואם היה בעל מום ואמר: ד) תמים ואמר לו: ה) לאחר שנתו אינו רשאי לקיימו אלא עד שלשים: ו) מסתברא דמוקדם למוקדם מאוחר לדמאוחר אדרבה כו'. על תיכת אלא נרשם קי למעלה להורות כי ראוי לפ"ד למחקו: ז) קרא. עיין תוס' לקמן (לף ט ע"ח): ח) שיתין יומין לא כו' לחכמים ובתר חמשין יומין תו לא צריך לאימיה אימא וכן תעשה הוסיף לך הכתוב לתדייהו א"כ לכתוב רחמנא וכן תעשה לבהמתך: ט) תניא כוותיה דרבא כבור ותיבות נמי הכי נמחק: י) בשורך ולא מסרך: יא) מרובה מאי מפני שטיפולו מרובה תנא: יב) דקות מאי טעמא דר' יוסי אמר לך וכן תעשה אתרייהו כתיב ולא מסרך הכתוב אלא לחכמים בהמה גסה בחמשין תו לא צריך לאימיה בהמה דקה עד תלתא ירחי צריך לאימיה: יג) משלהם ג"ל: יד) ולא בתולש הס"ד: טו) ליה כן תעשה: טז) לי כן תעשה לצאנך: יז) מצותה ליתן לאחר: יח) חמשים יום שהרי: יט) דאמרינן במנחות פרק ר"י: כ) מה"ד דמוקדם לדמוקדם: כא) מה"ד ודמאוחר בכור בניך דמאוחר בפסוק: כב) שהין יומין רעשיה: כג) דהך דבכור: כד) ששוברו שהוא מעילו מן: כה) ואחר שהופרש ממנה: כו) הבית דשכל גמור: כז) אלא דקנסא הוא: כח) בפסח שאז זמן ביטול: כט) שלשים ר"ל דביכורי יחיד לא מייתי עד לאחר עצרת: ל) דוקא מיתה דלא: לא) הוא לענין מיתה: לב) גזרינן. גליון ותירץ ר"י דהני לא שכיחי כולי האי כי הך דהכא דמילתה דשכיח היא לסייע בבית הגרנות א"נ יש לומר דהכא איכא למיחש לאפרושי מן הפטור על החיוב מפני שיש שמסייעים לו בבית הגרנות ויש שאינם מסייעים ומאותה תבואה עצמה ליכא להפריש מיניה וביה ולא משום שהוא מן (החיוב על הפטור) (הפטור על החיוב) רק שקרוב הדבר לבא לידי חללה. ת"ח. ולא גזרינן ויש ליתן טעם דבעלמא כיון ותיבת התם נמחק: לג) הוא דתרומה שנתן: לד) מיזעו מעבכה הכהן:

מסורת הש"ס

א) תמורה מ:. ב) [תוספתא ה.]. ג) [כ"מ סנ.]. ד) תוספתא דתמלא פ"ה הכ"ג ע"ש. ה) ל"ל מתנות. ו) [מסלכן ר"ש תוספתא ע"ש]. ז) [שם ליכא פלוגתא ותפסר פסיגא תוס' להן פלוגתא לענין מיטול דתמלא כנ"מ סנ. ועי"ש פי' רש"י ד"ה בדקה שלשים יום כי מילין לה בכבורות מקרא עכ"ל]. ח) [עי' תוספות כ"מ סה. ס"ד"ה אלא מ' ומ"ש שם על לדון].

הגהות הב"ח

(א) בשבעה בדקה עד שלשים: (ב) שם כתוך זמן זה מנהו לי וכו' ואם היה בעל מום ואמר: (ג) שם (לאחר י"ב חדש) תא"מ וכ"ב ס"ל לאחר שנתו: (ד) שם אלא עד שלשים:

רבינו גרשום

העולה. כיון דלאו לכפרה אתיא דדורון בעלמא היא משהי לה: או דלמא. כיון דמכפרא אעשה דאמרינן דבאה על עשה ועל לא תעשה שניהם (על) לעשה: דבבעל מום אפילו תולש שרי. ולא בתם: והאנן נשר תנן. בבעל מום ולא תולש: תנא נשר להודיעך כחן דרבנן. דאפילו נשר דמילא אסרי אבל לעולם ה"ה לעקביא דתולש נמי מתיר: תנא תולש להודיעך כחן דעקביא. דמתיר בשחיטה: כל שעיקרו של שער. תולש הפוך העיקר כלפי ראשו נראשו אצל העור נראה שמחיים נתלש: שאינו מתמעך עם הגיזה כלומר שאינו מתבבר שוכב בשיה עם שאר הגיזה אלא נתלש ויוצא כמעט חוץ משאר הגיזה: קסבר. האי נמי שעיקרו הפוך כלפי ראשו ואינו יוצא הוץ משאר הגיזה דיינו נראה עם הגיזה. קסבר ריש לקיש שעיקרו הפוך הוי ודאי אינו נראה עם הגיזה יותר ממה שאינו מתמעך דהכי אורחא דגיזה לפי שאי אפשר לגיזה בלא

נימין המדולדלות:

הדרן עלך הלוקח

ישראל חייבין ליטפל בבכור. כלומר עד כמה ישראל חייב לגדל את הבכור קודם שיתנהו לכהן: בדקה לי' יום ובגסה נ' יום. כדפפרש בגמ': אמר לו הכהן בתוך זה הזמן תנהו לי הרי זה לא יתן. דנראה ככהן המסייע בבית הגרנות דאין נותנין לו תרומה דנראה כאלו נתנה לו בשכירותו אף כאן נמי נראה כאילו נתנו לו בשביל אותה הנאה שנכנס במקומו בטיפולו: ואם אמר לו בתוך הזמן כשנמל כו' מום חן לי שאוכלנו מיד מותר דהואיל ואין (רוצה) (צריך) הכהן לקיימו לא נראה כמסייע אבל בסתם הוא לא יתננו לו שאינו יכול לאוכלו מיד עד שיפול בו מום שלא בזמן בהמ"ק: מגא הני מילי. דלי' יום חייב ליטפל בו: דאמר קרא בכור בניך תתן לי וכתיב בבניך מכן הדש המדה וכן העשה לצאנך נמי. מלאתך ודמעך לא תאחר וגרסי' במכילתא מלאתך אלו הבכורות שנוטלין מן המלא. ודמעך זו תרומה ו) ומעשרות גדוליה. לכ"ה. ובכורים ואגן דמבירא ויקורא היינו מפסח ועד עצרת דאיכא נ' יום וכן תעשה לשורך ליטפל בו נ' יום: איפוך אנא. דאימא בכור בניך תתן לי כן תעשה לשורך: מסתברא דמקדים לדמקדים. מלאתך דמוקדם לפסוק הקיש לשורך שמוקדם לצאנך. ובכור בניך דמאחר אחר מלאתך תן לצאנך דמאחר (אחר) לשורך: דסמיך לדסמיך. בכור בניך סמיך לדשורך: אמר קרא תעשה לשורך. דההוא תעשה לא צריך כלל אלא להוסיף עשייה בשורך יותר מצאנך: ואימא שיתין. הואיל דהוסיף לימא פי שנים מצאנך דהיינו שיתין: לא מסרך הכתוב אלא לחכמים. כלומר דלא אמר שיתין כפלים שבצאן אלא חכמים הוא דפפרשי נ' יום וסמכו אמלאתך ודמעך לא תאחר: מפני ששיניה דקות. ולא יכולה (ליכל) (למיכל) יפה עד ג' חדשים: הכהנים המסייעים בבית הרועים. לשמור או להאכיל כדי שיתנו להם הבכורות ולויים ועניים (המסייעים) בבית הגרנות מפני מעשר ראשון ומעשר עני והכהנים המסייעים בבית המטבחים בשביל המתנות:

ואם עשו כן. שנתנו להן בשכרן: חיללה. הוציאו התרומה והמעשר להולין שאין בהן דין קדושה ולא יפה עשו ולא יצאו חובתן ויש בדבר עון מיתה: תרומה ומעשרות עם שניה משלם: אלא משום דדלמא אתי לאפרושי מן הפטור על החיוב דאי מחייבינן ליה לאפרושי תרומה אחריתי סבר הך גברא כולי הך תבואה שכל ואי כאילו לא נתרמה כלל ואי אית ליה שכל אחריתי דודאי שכל אחר לאפרושי עליה מהך תבואה שכבר נתן ממנה היא כבר נפטרה (דסבר דלאו משום קנסא הוא דקנסינן ליה לאפרושי תרומה אחריתי אלא משום חיוב גמור) ואתי לאפרושי מן הפטור על החיוב ולהכי לא קנסינן ליה:

ו) נראה דל"ל זו תרומה שמתמעת התבואה. לשון מורי הגאון. ובכורים קו"ל דמעיל ויקורא וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com